

Wojciech Lewandowski*

Stosowanie prawa konkurencji do sportu przez krajowe organy ochrony konkurencji na przykładzie aktualnej działalności Prezesa UOKiK

Spis treści

- I. Informacje ogólne
- II. Stosowanie prawa konkurencji Unii Europejskiej do sportu
- III. Podział kompetencji między krajowymi organami ochrony konkurencji i Komisji Europejskiej
- IV. Aktualna działalność Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
 1. Decyzja w sprawie ligi koszykówki
 - 1.1. Przesłanki stosowania prawa konkurencji do sportu – podmiotowe, wyznaczenie rynku właściwego i wpływu na handel między państwami członkowskimi
 - 1.2. Ograniczenie konkurencji – rodzaj praktyki, interes publiczny, zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji
 - 1.3. Usprawiedliwienie ograniczeń konkurencji
 2. Postępowanie w sprawie ligi żużla
- V. Komentarz
- VI. Podsumowanie

Streszczenie

Od wejścia w życie rozporządzenia 1/2003¹ stosowanie traktatowych reguł ochrony konkurencji na rynku wewnętrznym jest zdecentralizowane. Krajowe organy ochrony konkurencji powinny przejąć część obowiązków związanych z egzekwowaniem postanowień Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zakresie prawa antymonopolowego, by zapewnić ich skuteczność na szczeblu krajowym. Jak wynika ze sprawy AT.40208 *International Skating Union* prowadzonej przez Komisję Europejską, działalność organów krajowych w odniesieniu do sportu może być polem doświadczalnym w kwestii oceny niektórych praktyk międzynarodowych federacji sportowych i krajowych związków sportowych pod kątem zgodności z prawem unijnym. Z tego względu działania podejmowane wobec jednego krajowego związku sportowego przez krajowy organ ochrony konkurencji mogą być przedmiotem zainteresowania dla innych takich organów w innych państwach członkowskich UE i dla Komisji oraz przyczyniać się do ustanowienia ogólnounijnego standardu stosowania art. 101 i art. 102 TFUE do sportu. W tym kontekście aktualna działalność Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: UOKiK) może stać się wzorem lub

* Doktor; adiunkt w Zakładzie Prawa Europejskiego Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. ORCID: 0000-0002-3909-6519; e-mail: w.lewandowski@inp.pan.pl.

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z 16.12.2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz. Urz. UE L 001, 4.01.2003, s. 1–25).

punktem odniesienia dla przyszłych kierunków rozwoju tego obszaru stosowania prawa konkurencji w całej UE. Niniejszy artykuł przedstawia analizę bieżącej działalności UOKiK w wymiarze stosowania prawa konkurencji do ligi koszykówki i związanych z tym problemów prawnych, także w porównawczym kontekście międzynarodowym.

Słowa kluczowe: prawo konkurencji; prawo sportowe; UOKiK; porozumienie ograniczające konkurencję; liga koszykówki.

JEL: K210, L440

I. Informacje ogólne

Stosowanie przepisów prawa konkurencji UE do sportu nie jest całkiem nowym obszarem badawczym. Pierwsze oznaki zainteresowania Komisji Europejskiej² i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej³ (TSUE) tą dziedziną działalności społeczno-gospodarczej były sygnalizowane już w połowie lat dziewięćdziesiątych⁴. Przełomowy pod tym względem był z pewnością wyrok TSUE z 2006 r. w sprawie *Meca-Medina i Majcen*, w którym Trybunał wprost zastosował zakaz porozumień ograniczających konkurencję, objęty wówczas artykułem 81 Traktatu o Wspólnotach Europejskich, do reguł antydopingowych obowiązujących w rywalizacji sportowej⁵. Od 2017 roku unijne prawo konkurencji coraz częściej jest stosowane w kontekście sportu, a decyzja KE w sprawie International Skating Union (ISU) z grudnia 2017 r. zapoczątkowała nowy okres w prawie sportowym UE, który charakteryzuje się kontrolą zgodności regulacji sportowych z prawem konkurencji UE przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Kolasiński, 2019a; Agafonova, 2019). Wymienić tu można chociażby postępowania w sprawach *ISU*⁶, *Europejskiej Superligi*⁷, *FIFA*⁸ i *Royal Antwerp Football Club*⁹. We wszystkich tych sprawach pojawia się odniesienie do przepisów prawa konkurencji i zgodności regulacji sportowych z art. 101 lub art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Liczba postępowań rośnie z każdym rokiem, niemniej przyspieszenie tego trendu ma ścisły związek z wybuchem pandemii COVID-19. Zmusiła ona wiele podmiotów do czasowego wstrzymania aktywności sportowej, ograniczyła ich dochody i zaburzyła normalny tok i cykl rozgrywanych zawodów (Garcia i in., 2020). Dlatego poszukiwanie nowej ścieżki rozwiązywania powstałych na tym tle sporów, także przy wykorzystaniu prawa konkurencji jako narzędzia prawnego umożliwiającego ochronę zagrożonych interesów (Kolasiński, 2013), można wskazać jako jeden z bezpośrednich wpływów pandemii COVID-19 na europejski model sportu. Podobnie wygląda kontekst działalności UOKiK, którego dwa postępowania prowadzone

² Wówczas Komisji Wspólnot Europejskich.

³ Wówczas Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

⁴ Mimo że rozstrzygnięcie w sprawie *Bosman* było wydane w oparciu o przepisy swobód rynku wewnętrznego, to w swojej opinii wydanej w tej samej sprawie Rzecznik Generalny, C.O. Lenz, wspominał o możliwości stosowania do sportu także przepisów prawa konkurencji, co przełożyło się na zwiększoną aktywność Komisji.

⁵ Wyrok TS z 18.07.2006 r., C-519/04 P *Meca-Medina i Majcen przeciwko Komisji* (ECLI:EU:C:2006:492).

⁶ Sprawa C-124/21 P *International Skating Union przeciwko Komisji*. Dostępna jest opinia Rzecznika Generalnego Rantosa z 15.12.2022 r. (ECLI:EU:C:2022:988) i wcześniejszy wyrok Sądu z 16.12.2020 r. w sprawie T-93/18 *International Skating Union przeciwko Komisji* (ECLI:EU:T:2020:610).

⁷ Sprawa C-333/21 *European Superleague Company*. Dostępna jest opinia Rzecznika Generalnego Rantosa z 15.12.2022 r. (ECLI:EU:C:2022:993).

⁸ Sprawa C-650/22 *Fédération internationale de football association (FIFA)/BZ*.

⁹ Sprawa C-680/21 *Royal Antwerp Football Club*. Dostępna jest opinia Rzecznika Generalnego Szpunara z 9.03.2023 r. (ECLI:EU:C:2023:188).

w obszarze sportu¹⁰ dotyczą praktyk podmiotów zaangażowanych w organizację rozgrywek sportowych wdrażanych „w odpowiedzi” na wyzwania związane z pandemią.

Niniejszy artykuł został podzielony na pięć części w celu ukazania kontekstu działalności UOKiK w kwestii sportu. W pierwszej z nich skrótowo omówiono charakterystykę stosowania prawa konkurencji UE do sportu. W drugiej – zaprezentowano podział kompetencji w zdecentralizowanym systemie egzekwowania prawa konkurencji UE w kontekście działalności krajowych organów konkurencji wobec praktyk związków krajowych. W trzeciej zaś przedstawiono decyzję Prezesa UOKiK nr DOK-1/2022 z 20 października 2022 r. w sprawie ligi koszykówki. W czwartej części omówiono natomiast konsekwencje wynikające z tej decyzji w kontekście różnic i podobieństw w stosunku do praktyki innych krajowych organów ochrony konkurencji i Komisji. Piąta część artykułu stanowi podsumowanie rozważań.

II. Stosowanie prawa konkurencji Unii Europejskiej do sportu

Warunkiem stosowania prawa konkurencji UE (zakazu praktyk ograniczających konkurencję na rynku wewnętrznym) do działalności związanej ze sportem jest spełnienie wszystkich przesłanek określonych w art. 101 lub art. 102 TFUE (Rincón, 2005). Niezbędne jest przede wszystkim stwierdzenie spełnienia wymogów określonych dla podmiotowej przesłanki „przedsiębiorstwa” lub „związku przedsiębiorstw”. Dla celów analizy tej przesłanki w pierwszej kolejności bada się czy analizowana działalność sportowa może być postrzegana jako wykonywanie działalności o charakterze gospodarczym (w szerokim rozumieniu). Przy czym posługuje się najczęściej funkcjonalną interpretacją pojęcia „przedsiębiorstwa” wypracowaną w orzecznictwie TSUE i pomocniczo wskazuje się na rynki właściwe dla działalności sportowej (nie tylko w kontekście określenia występowania pozycji dominującej). Następnie określa się, czy działania federacji lub związków sportowych (niekiedy także klubów) wywierają „wpływ na handel między Państwami Członkowskimi” – w tym kontekście analiza często nie wykracza poza potwierdzenie występowania tego wpływu ze względu na kwestie geograficznego zasięgu działalności większości międzynarodowych federacji sportowych (skala globalna) lub objęcie zakresem stosowania regulacji przyjmowanych przez związek całego rynku krajowego, co przekłada się na kwestie dostępu do niego przez podmioty trzecie (więc wpływa na transgraniczną działalność i w tym wymiarze dotyczy kwestii „pomiędzy Państwami Członkowskimi”). Dla celów interpretacji tej przesłanki przyjmuje się także szeroką definicję „handlu” obejmującą każdy rodzaj gospodarczo motywowanej aktywności, nie tylko klasycznie rozumianą wymianę dóbr i usług (Van Rompuy, 2015). Z praktyki decyzyjnej Komisji i orzecznictwa TSUE wynika, że potwierdzenie tych przesłanek nie przysparza większych trudności i nie budzi kontrowersji, szczególnie gdy weźmie się pod uwagę znaczący stopień komercjalizacji obecnej rywalizacji sportowej i jej, z reguły, wyraźnie odpłatny charakter dla uczestników (Lewandowski, 2018).

¹⁰ Rozpoczęte w kwietniu 2021 r. postępowanie dotyczące ligi koszykówki zakończone wydaniem w październiku 2022 r. decyzji nr DOK-1/2022 z 20.10.2022 r. oraz rozpoczęte we wrześniu 2021 r. postępowanie wyjaśniające dotyczące ligi żużla, które doprowadziło do sformułowania przez Prezesa UOKiK formalnych zastrzeżeń w maju 2022 r. (w kwietniu 2023 r. postępowanie jest wciąż prowadzone). Zob. Komunikat prasowy UOKiK z 12.04.2021 r. – *Prezes UOKiK stawia zarzuty ograniczenia konkurencji klubom koszykarskim*. Pozyskano z: https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=17402&print=1 (23.04.2023); Komunikat prasowy UOKiK z 14.09.2021 r. – *Żużel – postępowanie wyjaśniające Prezesa UOKiK*. Pozyskano z: https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=17812 (23.04.2023); Komunikat prasowy UOKiK z 24.05.2022 r. – *Żużel – Prezes UOKiK postawił zarzuty ograniczenia konkurencji*. Pozyskano z: https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=18547 (23.04.2023).

Formy praktyk podejmowanych przez federacje sportowe, związki krajowe lub kluby przyjmują dwojaką postać – są to działania wielostronne, obejmujące skoordynowaną współpracę między uczestnikami rywalizacji sportowej (np. wspólne uzgodnienie regulaminu dopuszczalności do zawodów) lub działania jednostronne wobec innych podmiotów zaangażowanych w rywalizację sportową (np. ustalanie zasad dotyczących autoryzacji wydarzeń organizowanych przez podmioty trzecie) (Van Rompuy, 2015; Lewandowski, 2018; Szyszczak, 2018). Linia podziału nie jest ostra ze względu na piramidalną strukturę organizacji sportu w Europie, z której wynika zaangażowanie podmiotów z niższych szczebli w przyjmowanie regulacji ustalanych na wyższych szczeblach (np. związki krajowe aprobujące zmiany w statucie/regulaminie kontynentalnej federacji sportowej). Z tego względu przypisanie działań realizowanych w ramach organizacji zawodów sportowych jako praktyki objętej przesłankami porozumienia, uzgodnienia lub decyzji związku przedsiębiorstw¹¹ (czyli praktyk objętych zakresem stosowania art. 101 TFUE) lub nadużywania pozycji dominującej¹² (czyli praktyk objętych zakresem stosowania art. 102 TFUE) podlega ocenie w konkretnych okolicznościach i ma stosunkowo elastyczny charakter. W niektórych przypadkach, związanych z wyraźną delegacją ustawową wyłącznych kompetencji do organizacji rozgrywek na rzecz związku krajowego, możliwe jest także uznanie praktyk tych związków za objęte zakresem stosowania art. 106 TFUE¹³, obejmującym zakaz stosowania środków sprzecznych z normami traktatów dla przedsiębiorstw publicznych, przedsiębiorstw, którym przyznano prawa specjalne lub wyłączne i przedsiębiorstw zobowiązanych do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mającymi charakter monopolu skarbowego (Materna, 2009).

W celu stwierdzenia naruszenia zakazów zawartych w art. 101 lub art. 102 TFUE w sprawach związanych ze sportem organy krajowe i KE powinny zastosować trzystopniowy test (Kienapfel i Stein, 2007), który składa się z następujących etapów:

- 1) spełnianie przesłanek „przedsiębiorstwa” lub „związku przedsiębiorstw”, ograniczenia konkurencji i wpływu na handel między państwami członkowskimi;
- 2) spełnienie kryteriów tzw. testu *Wouters*;
- 3) spełnienie przesłanek usprawiedliwienia ograniczeń konkurencji objętych przesłankami art. 101 ust. 3 TFUE (w przypadku porozumień ograniczających konkurencję) lub doktryną obiektywnego uzasadnienia w stosunku do ograniczeń objętych art. 102 TFUE (w przypadku jednostronnych praktyk przedsiębiorstw mających pozycję dominującą na rynku).

Istotną charakterystyką związaną ze stosowaniem prawa konkurencji UE do sportu jest drugi etap powyższego testu i analiza kryteriów tzw. testu *Wouters* wypracowanego przez TSUE i implementowanego do sportu w wyroku *Meca-Medina i Majcen* (Pijetlovic, 2017). Zgodnie z dominującym w literaturze poglądem stanowi on dodatkowy „bezpiecznik” zapewniający elastyczność prawa konkurencji UE w obszarze sportu i ograniczenie nadmiernej ingerencji prawa konkurencji w autonomię samoregulacyjną federacji sportowych. Jego wymogi są związane z powszechną w prawie UE zasadą proporcjonalności i obejmują ogólny kontekst, w jakim zostały przyjęte regulacje, istnienie legitymowanego celu, który realizują, kryterium niezbędności i adekwatności, a także proporcjonalność *sensu stricto* (Pijetlovic, 2016; Van Rompuy, 2015). Test *Wouters* umożliwia

¹¹ W wyr. TS z 18.07.2006 r., C-519/04 P *David Meca-Medina i Igor Majcen przeciwko Komisji* (ECLI:EU:C:2006:492) praktyki Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego zostały określone jako „decyzja związku związków przedsiębiorstw”.

¹² Wyr. TS z 1.07.2008 r., C-49/07 *Motosykletystiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) przeciwko Elliniko Dimosio* (ECLI:EU:C:2008:376).

¹³ Wyr. TS z 1.07.2008 r. w sprawie C-49/07 *Motosykletystiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) przeciwko Elliniko Dimosio* (ECLI:EU:C:2008:376).

także wzięcie pod uwagę szerszego wachlarza celów niż wyłącznie gospodarcze, realizację innych rodzajów polityki UE poprzez stosowanie prawa konkurencji (przede wszystkim celów polityki sportowej UE określonych w art. 165 TFUE) i uwzględnienie tzw. specyfiki sportu w ramach stosowania prawa konkurencji UE (Weatherill, 2014). Ostatnie z wymienionych pojęć zostało uznane w prawie UE¹⁴ i jest szeroko stosowane przez instytucje UE dla uzasadnienia odmiennego, niż do innych dziedzin życia społeczno-gospodarczego, podejścia do sportu (Szyszczak, 2018a). Uzasadnieniem takiego odmiennego podejścia w kontekście prawa konkurencji są pewne istotne różnice między klasyczną konkurencją gospodarczą a konkurencją sportową (najczęściej wskazuje się na konieczność zapewnienia porównywalności wyników, równowagi między uczestnikami, niezbędny element porozumienia co do reguł rywalizacji, współzależność między uczestnikami i brak dążenia do usunięcia innych podmiotów z rynku by przejąć ich udział) (Kolasiński, 2019). Brak uwzględnienia tych różnic mógłby spowodować daleko idące konsekwencje dla uczestników rywalizacji i wypaczyć sens konkurencji sportowej. Z tego względu sport jest traktowany odmiennie, a niektóre jego cechy szczególne mogą być okolicznościami łagodzącymi (analizowanymi na etapie badania kontekstu i legitymowanego celu praktyk tych podmiotów przy ocenie praktyk federacji i związków sportowych). Niemniej, co jasno wynika z orzecznictwa TSUE, „specyfika sportu” nie oznacza generalnego wyłączenia tej dziedziny spod zakresu stosowania prawa konkurencji. Badanie przesłanek art. 101 ust. 3 TFUE i doktryny obiektywnego uzasadnienia ma mniejsze znaczenie praktyczne dla omawianych zagadnień.

Jednocześnie, co podkreśla się głównie w literaturze, specyfika sportu przejawia się w odmiennym stosowaniu procedur związanych z egzekwowaniem prawa konkurencji do sportu niż w przypadku innych dziedzin życia społeczno-gospodarczego. Na tym tle szczególnie warto wskazać, że postępowania w obszarze sportu prowadzone przez Komisję rzadko prowadzone są z urzędu, rzadko też kończą się nałożeniem kar finansowych w przypadku stwierdzenia naruszeń (Kornbeck, 2019). Komisja często kończy postępowania przyjęciem decyzji zobowiązaniowej (w rozumieniu art. 9 rozporządzenia 1/2003), a skutkami prowadzonych postępowań najczęściej są zmiany problematycznych regulacji przekładające się na poprawę funkcjonowania federacji sportowych w wymiarze przejrzystości, rozliczalności, obiektywności, unikania arbitralności, wzmocnienie praw jednostek i ogólnie pojętego *governance* (Duval i Van Rompuy, 2016). Dlatego niekiedy formułowane są tezy o „konstytucyjnym” wymiarze prawa konkurencji w sporcie, w ramach którego prawo konkurencji UE może wyznaczać dla federacji sportowych i związków krajowych nieprzekraczalną granicę ich uprawnień do samodzielnego decydowania o regulowanych dyscyplinach. Tym samym może równoważyć ich władzę nad jednostkami i zapewniać zewnętrzne źródło kontroli społecznej i prawnej nad ich działaniami (Lewandowski, 2022). Ta perspektywa odnosi się nie tylko do działań podejmowanych przez Komisję na poziomie całej UE, lecz także wymiaru działań podejmowanych na szczeblu krajowym przez krajowe organy ochrony konkurencji.

¹⁴ Poprzez sformułowanie „szczególny charakter sportu” użyte w art. 165 TFUE.

III. Podział kompetencji między krajowymi organami ochrony konkurencji i Komisją Europejską

Rozporządzenie 1/2003 odgrywa kluczową rolę w stosowaniu unijnego prawa konkurencji, w szczególności do sportu. Stanowi ono podstawę prawną prowadzenia postępowań przez KE w sprawie naruszenia art. 101 i 102 TFUE, określa zakres jej uprawnień dochodzeniowych, a także poszczególne etapy postępowania (wszcześnie, etap pisemny, ewentualny etap ustny oraz decyzja KE). Rozporządzenie 1/2003 określa właściwą procedurę i prawa procesowe KE i osób fizycznych, ale również nakreśla podział kompetencji między organami unijnymi i krajowymi. Zgodnie z zasadą pomocniczości krajowe organy ochrony konkurencji mogą od 2004 r. bezpośrednio i w pełnym zakresie stosować art. 101 i art. 102 TFUE na podstawie przepisów rozporządzenia 1/2003. W literaturze zauważa się, że wraz z wejściem w życie tego aktu prawnego pojawiło się nowe forum dla spraw dotyczących stosowania unijnego prawa konkurencji do sportu (Van Rompuy, 2015). W obecnym kształcie unijny system ochrony konkurencji jest więc zdecentralizowany (Duval i Van Rompuy, 2016a), choć niekiedy podkreśla się, że stosowanie prawa konkurencji zostało *de facto* przeniesione z poziomu krajowego na unijny (zwłaszcza w sprawach dotyczących praktyk podmiotów o ponadnarodowym zasięgu działalności) (Scholten, 2017).

Nie oznacza to jednak, że w sprawach prowadzonych przez organy krajowe stosowane są wyłącznie przepisy prawa krajowego (Kowalik-Bańczyk, 2010; Minkiewicz 2014) – decydującym kryterium wyboru właściwego reżimu prawnego, a tym samym klauzulą kolizyjną między reżimem unijnym ochrony konkurencji i krajowym, jest przesłanka wpływu na handel między państwami członkowskimi (Kowalik-Bańczyk, 2008). W kontekście tej przesłanki warto podkreślić, iż z orzecznictwa TSUE jasno wynika, że nie jest konieczne wykazanie rzeczywistego wpływu badanej praktyki – wystarczające jest wykazanie, że taki wpływ jest potencjalnie możliwy¹⁵. Powtórzyć można też, że rozumienie pojęcia „wpływu na handel między państwami członkowskimi” prezentowane przez TSUE jest szerokie – może to być wpływ potencjalny lub rzeczywisty, bezpośredni lub pośredni, możliwy do zidentyfikowania w sposób przewidywalny z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa na podstawie obiektywnych kryteriów. Do spełnienia tego warunku wystarczy również wpływ na sam wzorzec zachowania uczestników rynku. Wpływ ten musi być także odczuwalny. Jednocześnie samo pojęcie „handlu” jest interpretowane szeroko¹⁶. Przykładowo, w decyzji KE w sprawie *ISU* przesłanka wpływu na handel między państwami członkowskimi została potwierdzona ze względu na globalny zasięg regulacji stanowionych przez ISU w ramach wykonywania autonomii samoregulacyjnej (Lewandowski, 2018). Pozwala to na sformułowanie ogólnego wniosku, że większość przypadków związanych z działalnością federacji sportowych i związków krajowych będzie spełniała te wymogi – na poziomach zarówno krajowym, jak i ponadnarodowym – co przekłada się na możliwość równoległego stosowania prawa konkurencji na poziomie UE i krajowym (Kornbeck, 2020). Odnosi się to w szczególności do działalności związanej ze stanowieniem regulacji wiążących uczestników rywalizacji sportowej na ponadnarodowym

¹⁵ Wyr. TS z 30.06.1966 r., C-56-65, *Société Technique Minière (L.T.M.) przeciwko Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.)* (ECLI:EU:C:1966:38); wyr. TS z 1.02.1978 r., C-19/77 *Miller International Schallplatten GmbH przeciwko Komisji* (ECLI:EU:C:1978).

¹⁶ Zawiadomienie Komisji – Wytyczne w sprawie pojęcia wpływu na handel zawartego w art. 81 i 82 Traktatu (Dz. U. UE C 101 z 27.4.2004, s. 81–96). Pozyskano z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A52004XC0427%2806%29> (23.04.2023).

poziomie, koordynacji zachowania związków krajowych, ale też w odniesieniu do praktyk związków krajowych ograniczonych do terytorium jednego państwa członkowskiego¹⁷.

Z powyższych względów, to który organ – unijny czy krajowy – będzie rozstrzygał sprawę związaną ze stosowaniem prawa konkurencji do sportu jest najczęściej wyznaczane przez inicjatywę podmiotu składającego skargę do organu ochrony konkurencji i zasięg praktyki będącej przedmiotem postępowania¹⁸. Najczęściej skarżoną praktyką są regulacje przyjmowane na różnych szczeblach rozgrywkowych, w związku z tym zakres (krajowy lub unijny) pokrywa się także z rodzajem podmiotu, którego regulacje są przedmiotem skargi (krajowy związek sportowy lub europejska/międzynarodowa federacja) i przekłada się na to, który organ będzie prowadził postępowanie. Przykładowo, w sprawie *ISU* to z inicjatywy skarżących łyżwiarzy szybkiej sprawa przeciwko międzynarodowej federacji właściwej w sprawie łyżwiarstwa (ISU) została skierowana do KE ze względu na powszechne stosowanie skarżonych rozwiązań w różnych dyscyplinach i łatwy do wykazania interes unijny. W tych sprawach, w których aktywne były organy krajowe, skarżący z reguły wskazywali działania jednego związku krajowego i ich lokalny wpływ i zasięg. Do wiodących z poziomu krajowego należały w ostatnim czasie sprawy (Pijetlovic, 2018):

- 1) *Global Champions League* prowadzona przez organ ochrony konkurencji w Belgii dotycząca jeździectwa i organizacji alternatywnych zawodów¹⁹;
- 2) dotycząca hiszpańskiego związku koszykówki i przepisów licencyjnych ograniczających dostęp do rozgrywek profesjonalnej ligi koszykarskiej²⁰;
- 3) *Show Jumping Ireland* prowadzona przez organ ochrony konkurencji w Irlandii dotycząca jeździectwa i organizacji alternatywnych zawodów²¹;
- 4) dotycząca wstrzymania wynagrodzeń dla profesjonalnych zawodników w lidze koszykówki w Litwie²²;
- 5) *European Basketball League*²³ i *NRWTV Triathlon*²⁴ w Niemczech dotyczące organizacji alternatywnych rozgrywek przez podmioty trzecie (prowadzone w ramach prywatnej egzekucji przed sądami powszechnymi);
- 6) *SBF przeciwko KKV* (sporty motorowe – Lindholm, 2013) i *SKKF*²⁵ (kulturystyka) w Szwecji dotyczące organizacji alternatywnych rozgrywek sportowych przez podmioty trzecie;

¹⁷ Wyr. TS z 28.02.2013 r., C-1/12 *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas p. Autoridade da Concorrência* (ECLI:EU:C:2013:127).

¹⁸ Oddzielnie należy interpretować procedurę prejudycjalną, w ramach której TSUE odpowiada na pytania sądów krajowych związane ze stosowaniem prawa konkurencji do sportu, jak np. sprawa Europejskiej Superligi.

¹⁹ Komunikat prasowy nr 6/2018 Belgische Mededingingsautoriteit/Autorité belge de la Concurrence z 16.04.2018, The Competition College of the BCA imposed penalty payments on the FEI, the SPRL Global Champions League and the SPRL Tops Trading Belgium. Pozyskano z: https://www.abc-bma.be/sites/default/files/content/download/files/20180416_press_release_6_bca_0.pdf (24.04.2023).

²⁰ Dec. Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (CNMC) Expte. S/DC/0558/15 ACB z 11.04.2017 w sprawie *Asociación de Clubes de Baloncesto*. Pozyskano z: https://www.cnmc.es/sites/default/files/1610441_0.pdf (24.04.2023).

²¹ Komunikat prasowy Competition and Consumer Protection Commission (CCPC) z 1.05.2012, *Show Jumping Ireland amend allegedly restrictive rule*. Pozyskano z: <https://www.ccpc.ie/business/enforcement/civil-competition-enforcement/closed-investigations/show-jumping-ireland-restrictive-rule/> (24.04.2023).

²² Komunikat prasowy Konkurencijos Taryba z 18.11.2021, *By agreeing not to pay players' salaries Lithuanian Basketball League and its clubs infringed Competition Law*. Pozyskano z: <https://kt.gov.lt/en/news/by-agreeing-not-to-pay-players-salaries-lithuanian-basketball-league-and-its-clubs-infringed-competition-law> (24.04.2023).

²³ Artykuł w *Asser International Sports Law Blog* z 15.06.2016. *FIBA/Euroleague: Basketball's EU Competition Law Champions League- first leg in the Landgericht München*. By Marine Montejo. Pozyskano z: <https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/fiba-euroleague-basketball-s-eu-competition-law-champions-league-first-leg-in-the-landgericht-munchen-by-marine-montejo> (24.04.2023).

²⁴ Postanowienie OLG Düsseldorf z 2.04.2013 w sprawie *VI – U (Kart) 9/13*. Pozyskano z: <https://openjur.de/u/633726.pdf> (24.04.2023).

²⁵ Artykuł w *Asser International Sports Law Blog* z 12.09.2014. *Sport and EU Competition Law: uncharted territories – (I) The Swedish Bodybuilding case*. By Ben Van Rompuy. Pozyskano z: <https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/sport-and-eu-competition-law-uncharted-territories-i-the-swedish-bodybuilding-case-by-ben-van-rompuy> (24.04.2023).

7) *FISE*²⁶ (jeździectwo) i *Gargano Corse/ACI* (sporty motorowe)²⁷ we Włoszech dotyczące organizacji alternatywnych rozgrywek sportowych przez podmioty trzecie.

Komisja w swojej niedawnej praktyce decyzyjnej otwarcie zachęcała do korzystania przez pokrzywdzonych z krajowej ścieżki ochrony, wskazując, że krajowe organy ochrony konkurencji i sądy krajowe są „dobrze usytuowane” do rozstrzygania sporów związanych z prawem konkurencji i działaniami federacji sportowej. Komisja podkreśliła także, że w sprawach sportowych organy i sądy krajowe i Komisja Europejska „mają swoją właściwą pozycję na polu gry, grają najlepiej jak potrafią, i powinni pozwolić innym zajmować się swoimi zadaniami”²⁸. Do stosowania ścieżki krajowej zachęca również Międzynarodowy Komitet Olimpijski w odniesieniu do działań Narodowych Komitetów Olimpijskich (Szyszczak, 2018a). Z analiz przeprowadzanych w literaturze wynika, że większość postępowań prowadzonych przez krajowe organy ochrony konkurencji w sprawach związanych ze sportem dotyczy regulacji związków krajowych odnoszących się do sankcjonowania udziału zawodników w imprezach nieorganizowanych przez sam związek (tzw. klauzule lojalnościowe) oraz odmowy dostępu do zawodów na szczeblu krajowym (dyskryminacja ze względu na narodowość) (Pijetlovic, 2018; Kornbeck, 2020; Van Rompuy, 2015; Agafonova, 2019). Istotnym obszarem działalności krajowych organów ochrony konkurencji jest dorobek w zakresie zgodności z unijnym prawem konkurencji działalności stricte komercyjnej federacji sportowych i związków krajowych, takiej jak ochrona znaków towarowych, sprzedaż praw do transmisji telewizyjnych czy własność drużyn sportowych (Krześniak, 2016).

W praktyce niemieckiej pojawiły się także wyróżniające się rozstrzygnięcia dotyczące sponsoringu i klauzul ograniczających swobodę uczestników w zakresie wykorzystywania odniesień do wielkich wydarzeń sportowych, takich jak Igrzyska Olimpijskie. Istotnym kierunkiem działania dla krajowego organu ochrony konkurencji w Niemczech stało się też rozwiązanie regulujące strukturę własnościową klubów piłkarskich na dwóch najwyższych szczeblach rozgrywkowych w tamtejszej lidze (tzw. zasada 50+1). Przy analizowaniu tych spraw *Bundeskartellamt*²⁹ ocenił proporcjonalność zakazów i surowości kar, istnienie legitymowanych celów (zachowanie istotnego znaczenia społecznego piłki nożnej, zachowanie więzi z lokalną społecznością drużyn zawodowych, częściowo niedochodowy charakter zespołów sportowych, osiągnięcie równowagi pomiędzy uczestnikami zawodów, ochrona słusznych interesów wizerunkowych federacji sportowych przed tzw. *ambush marketingiem*), a także kwestie dotyczące przewidywalności procedur, podziału kompetencji na poziomie krajowym i ponadnarodowym oraz ogólne i nieostre sformułowanie zakazanych odniesień (Motyka-Mojkowski i Cukurov, 2020).

Podstawą prawną wykorzystywaną do postępowań antymonopolowych w sprawach sportu prowadzonych na szczeblu krajowym był głównie Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. I tak, najczęściej sprawy dotyczące ograniczania innym podmiotom dostępu do rynku organizacji

²⁶ Komunikat prasowy Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato z 16.10.2019 A378E – ICA: Italian Federation of Equestrian Sports (FISE) fined Euro 450 thousand. Pozyskano z: <https://en.agcm.it/en/media/press-releases/2019/10/A378E> (24.04.2023).

²⁷ Komunikat prasowy Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato z 07.12.2007 A396 – Investigation launched into ACI in motor sport. Pozyskano z: <https://en.agcm.it/en/media/press-releases/2007/12/alias-1688> (24.04.2023).

²⁸ Komunikat prasowy Komisji Europejskiej z 08.12.2017, Statement by Commissioner Vestager on the International Skating Union infringing EU competition rules by imposing restrictive penalties on athletes. Pozyskano z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_17_5190 (23.04.2023).

²⁹ Komunikat prasowy Bundeskartellamt z 31.05.2021. Bundeskartellamt provides preliminary assessment of DFL's 50+1 ownership rule. Pozyskano z: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2021/31_05_2021_50plus1.html;jsessionid=78805DEEE1333DB2C9C460AE83C7575_2_cid362?nn=3591568 (23.04.2023); Komunikat prasowy Bundeskartellamt z 08.03.2023. DFL offers commitments in the 50+1 proceeding. Pozyskano z: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2023/08_03_2023_DFL.html (23.04.2023).

zawodów na szczeblu krajowym były rozpatrywane w oparciu o art. 101 TFUE, natomiast nadużycia powstałe przy sprawowaniu kontroli nad organizacją imprez i warunkami ich komercjalizacji analizowano w świetle zakazu praktyk eksploatacyjnych naruszających zakaz nadużywania pozycji dominującej, tj. art. 102 TFUE (Van Rompuy, 2015). Jednocześnie można zauważyć, że krajowe organy ochrony konkurencji, stosując prawo konkurencji UE, częściej niż KE wykazywały tendencję do traktowania sportu na równi z innymi sektorami gospodarki. Przejawiało się to m.in. analizą przesłanek art. 101 ust. 3 TFUE zamiast stosowania testu *Wouters* (Szyszczak, 2018). Niewątpliwie stanowi to jeden z elementów charakterystycznych dla egzekwowania prawa unijnego przez krajowe organy konkurencji w sprawach dotyczących sportu.

W takiej sytuacji, ze względu na omówioną powyżej nieostrość przesłanki wpływu na handel i rozproszoną aktywność organów krajowych stosowanie krajowego lub unijnego poziomu ochrony i reżimu prawnego jest niekiedy nieco przypadkowe (Dobosz, 2018; Botta i in., 2015). Wyzwaniem staje się nie tylko uwzględnienie różnic między krajowymi reżimami prawnymi, lecz także jednoczesne zapewnienie spójności systemu i jednolitości wdrażania prawa konkurencji UE w obszarze sportu niezależnie od poziomu rozgrywek i przynależności państwowej. Uniknięcie fragmentaryzacji będzie możliwe dzięki zapewnieniu dwóch elementów: spójności rezultatów i spójności między organami. Spójność rezultatów będzie zapewniona, jeśli stosowanie prawa krajowego nie będzie prowadziło do odmiennych rezultatów niż postępowania prowadzone na podstawie prawa UE. Spójność między organami będzie zapewniona wówczas, gdy prawo konkurencji UE będzie jednolicie interpretowane przez organy krajowe i przez KE. Taka podwójna spójność będzie się także pozytywnie przekładać na pewność prawa i wzmacniać zaufanie do organów ochrony konkurencji.

Jednym ze sposobów realizujących ten cel, wykorzystywanych przez KE i przez organy krajowe (a także sądy krajowe) jest dialog na podstawie art. 15 rozporządzenia 1/2003, który ma szczególne znaczenie dla zapewnienia jednolitości stosowania unijnego prawa konkurencji wobec sportu w sprawach dotyczących działalności krajowych związków. W literaturze wskazuje się, że spójność systemu ochrony jest zapewniana także poprzez orientowanie się przez organy krajowe na wyznaczane przez KE metody argumentacji i metodologię określania np. rynków właściwych. Jednocześnie, w ramach swoistego „sprzężenia zwrotnego” KE obserwuje i inspirowane przykładami z praktyki organów krajowych, wykorzystując wnioski z poziomu krajowego do prowadzenia postępowań na poziomie UE (KE otwarcie nawiązywała do tego przy okazji sprawy *ISU*) (Szyszczak, 2018; Lewandowski, 2018). Kolejnym sposobem koordynacji działalności organów krajowych jest wykorzystanie Europejskiej Sieci Konkurencji (*European Competition Network – ECN*), służącej wymianie doświadczeń (Kozak, 2020; Błachucki, 2020). To ten m.in. instrument został wykorzystany przez UOKiK do kontaktu z KE i z litewskim odpowiednikiem w sprawie dotyczącej ligi koszykówki.

IV. Aktualna działalność Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Na tle dotychczasowego orzecznictwa krajowych organów ochrony konkurencji w UE, niedawne postępowania przed UOKiK dotyczyły nietypowej kwestii wynagrodzeń sportowców. Mogą one więc stanowić polski wkład do ogólnoeuropejskiej debaty na temat stosowania prawa konkurencji w odniesieniu do kwestii pracowniczych (w takich obszarach, jak układy zbiorowe pracy czy limity wynagrodzeń). Jednocześnie komentowane rozstrzygnięcie w sprawie dotyczącej ligi koszykówki (i drugie postępowanie prowadzone w odniesieniu do ligi żużla) jest ciekawym przykładem wykorzystania prawa konkurencji jako narzędzia wzmacniającego prawa jednostek wobec kolektywnych podmiotów gospodarczych, gdyż UOKiK podkreślał ten wymiar ochrony słabszej strony relacji ekonomicznej pomiędzy ligami, klubami i sportowcami.

1. Decyzja w sprawie ligi koszykówki

Wydana przez Prezesa UOKiK w dniu 20 października 2022 r. decyzja nr DOK-1/2022 (sygn. DOK-1.410.2.2021.AG.JS) stanowi kompleksowe rozstrzygnięcie sprawy prowadzonej wobec praktyk ligi koszykówki i klubów w nią zaangażowanych. W komparycji decyzji Prezes UOKiK uznał za praktykę ograniczającą konkurencję na polskim rynku zakupu usług świadczonych przez profesjonalnych zawodników koszykówki zawarcie przez 17 podmiotów (16 klubów sportowych i Polskiej Ligi Koszykówki SA³⁰) porozumienia polegającego na dokonywaniu ustaleń w odniesieniu do zasad rozliczania sezonu 2019/2020 z zawodnikami. Praktyki klubów sportowych i PLK zostały uznane za niezgodne z prawem krajowym (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów; dalej: uokik³¹) i unijnym (art. 101 ust. 1 lit. a) TFUE). Prezes UOKiK nałożył kary finansowe na wszystkich uczestników porozumienia w łącznej wysokości 940 440,50 zł i obciążył ich kosztami postępowania. W uzasadnieniu Prezes UOKiK dookreślił, że wszyscy adresaci decyzji (kluby z czynnym udziałem PLK) uzgodnili wspólny sposób działania wobec wcześniejszego zakończenia sezonu 2019/2020 (decyzja podjęta na skutek ograniczeń związanych z powstrzymaniem rozwoju pandemii COVID-19 w Polsce). Poniżej przedstawiono omówienie kluczowych elementów decyzji w odniesieniu do omawianych zagadnień.

1.1. Przesłanki stosowania prawa konkurencji do sportu – podmiotowe, wyznaczenie rynku właściwego i wpływu na handel między państwami członkowskimi

Prezes UOKiK dokonał klasyfikacji prawnej uczestników postępowania w punktach 62–67 omawianej decyzji. Na potrzeby postępowania przeanalizował spełnianie przez adresatów decyzji kryteriów definicji „przedsiębiorcy” z uokik (art. 4 pkt 1) oraz „przedsiębiorstwa” z art. 101 TFUE. W tym celu wskazał, że obie definicje posługują się odwołaniem do wykonywania działalności gospodarczej. Zgodnie z polskim stanem prawnym działalność gospodarcza jest to „zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły”, natomiast w prawie unijnym działalność gospodarcza obejmuje swoim zakresem oferowanie dóbr i usług. W tym kontekście prawnym Prezes UOKiK uznał, że przesłanki konieczne do uznania uczestników postępowania za „przedsiębiorców (przedsiębiorstwa)” zostały spełnione ze względu na formę prawną

³⁰ Dalej: PLK.

³¹ T.j. Dz. U. 202, poz. 275.

(spółki prawa handlowego) i zaangażowanie w prowadzenie działalności gospodarczej polegającej „m.in. na uczestnictwie w profesjonalnych rozgrywkach koszykówki (Kluby) lub organizacji takich rozgrywek (PLK)”. W tej raczej oszczędnej analizie Prezesa UOKiK zauważalny jest brak dokonywanego rozróżnienia na „przedsiębiorców” i „przedsiębiorstwa” zgodnie z reżimem krajowym lub unijnym i wymienne posługiwanie się definicjami działalności gospodarczej do stwierdzenia statusu uczestników postępowania. Jednocześnie rozstrzygnięcie polegające na uznaniu klubów i PLK za podmioty objęte zakresem stosowania krajowego i unijnego prawa konkurencji nie budzi większych zastrzeżeń merytorycznych. W realiach angażowania się w komercyjne przedsięwzięcie sportowe (jakim niewątpliwie jest profesjonalna liga koszykówki w Polsce) z udziałem sponsorów i elementem odpłatności taki wynik analizy nie powinien nikogo dziwić, mimo zgłaszanych przez jeden z klubów okoliczności formalnego braku działalności nastawionej na zysk. Nawet jeśli generowanie nadwyżki przychodów przez klub sportowy nie jest jego głównym przedmiotem działalności, taki podmiot może być uznany za przedsiębiorstwo, jeśli rywalizacja sportowa, w którą się angażuje ma wymiar ekonomiczny.

W dalszej części (pkt 68–82) decyzji Prezes UOKiK określił rynek właściwy wyznaczający obszar zaangażowania ekonomicznego klubów i PLK w omawianej sprawie. W tym celu wskazał na definicję unijną (rynku w wymiarze produktowym i geograficznym, przy uwzględnieniu substytutowości oferowanych dóbr i usług) i krajową (art. 4 ust. 9 uokik), ponownie wymiennie posługując się obiema koncepcjami. W odniesieniu do prawa UE Prezes UOKiK wskazał na rynek produktowy (usługi świadczone przez profesjonalnych koszykarzy) i geograficzny (obszar Polski) i zaznaczył występowanie wpływu na handel między państwami członkowskimi. Podobnie został zdefiniowany rynek właściwy w kontekście prawa krajowego (rynek zakupu usług świadczonych przez profesjonalnych zawodników koszykówki). W rozbudowanej analizie funkcjonowania rynku zakupu usług koszykarzy (*de facto* rynku transferowego), przy uwzględnieniu jego sezonowości, rotacyjności, różnic płacowych, odrębności płciowej, wykorzystania usług sportowców (w kontekście zarówno rywalizacji sportowej, jak i celów marketingowych) i różnych szczebli rozgrywkowych, Prezes UOKiK wyznaczył rynek w wymiarze krajowym, pozostawiając otwartym czy rynek geograficzny mógłby być szerszy niż terytorium Polski (umiędzynarodowienie ligi nie oznaczające jednak automatycznego uznania szerszego wymiaru geograficznego rynku – decydującymi elementami pozostają charakter krajowy rozgrywek i położenie siedzib wszystkich klubów uczestniczących w rozgrywkach wyłącznie na obszarze Polski), a produktowo zawierać więcej niż najwyższą klasę rozgrywkową w Polsce. Jednocześnie Prezes UOKiK wskazał, że ta definicja ma charakter uproszczony, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego dotyczącym zakresu wyznaczania rynków właściwych przy porozumieniach ograniczających konkurencję ze względu na cel.

W kontekście wpływu na handel między państwami członkowskimi Prezes UOKiK ograniczył się do przywołania szerokiej definicji tego pojęcia z orzecznictwa TSUE i wytycznych Komisji zawartych w komunikacie „Wytyczne w sprawie pojęcia wpływu na handel zawartego w art. 81 i 82 Traktatu”³² i podkreślenia, że zgodnie z ustaloną praktyką istnieje „mocne domniemanie” występowania wpływu na handel, jeżeli naruszenie odnosi się do obszaru całego państwa członkowskiego. Prezes UOKiK ocenił, że wpływ na handel między państwami członkowskimi w omawianej

³² Zawiadomienie Komisji – Wytyczne w sprawie pojęcia wpływu na handel zawartego w art. 81 i 82 Traktatu (Dz.U. UE C 101 z 27.4.2004, s. 81–96). Pozyskano z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A52004XC0427%2806%29> (23.04.2023).

sprawie występował i miał charakter „przynajmniej potencjalnie odczuwalny”. Stosowanie unijnego poziomu ochrony zostało potwierdzone ze względu na zasięg geograficzny praktyki – obszar całej Polski, co doprowadziło do „odtworzenia podziału jednego rynku unijnego na rynki krajowe i tym samym utrudnienia wzajemnego przenikania się rynków” w UE – a także ze względu na niedyskryminacyjny charakter praktyki – objęci zostali nią też zawodnicy z innych niż Polska państw członkowskich, wobec czego praktyka miała wpływ na konkurowanie przez kluby z Polski bezpośrednio z klubami koszykarskimi innych państw członkowskich.

1.2. Ograniczenie konkurencji – rodzaj praktyki, interes publiczny, zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji

Praktyką analizowaną przez Prezesa UOKiK było wspólne i skoordynowane postępowanie klubów wobec zawodników, polegające na jednostronnym (w relacji klub – zawodnik) wypowiedzeniu umów wiążących ich ze sobą przy jednoczesnym braku wypłaty całości wynagrodzenia przysługującego za sezon 2019/2020. Z omawianej decyzji jednoznacznie wynika, że o takim uzgodnionym postępowaniu klubów poinformowana została PLK, która wyraziła na to zgodę i jednocześnie zmieniła własny regulamin dotyczący udzielania licencji na grę w najwyższej klasie rozgrywkowej, by umożliwić skuteczne przeprowadzenie opisanej procedury.

Co charakterystyczne dla spraw związanych z prawem konkurencji w sporcie, adresaci decyzji nie podejmowali żadnych działań, żeby jakkolwiek ukryć swoje intencje lub zawiązać porozumienie w bardziej zakamuflowanej postaci i najprawdopodobniej nie mieli świadomości naruszania przepisów prawa konkurencji. Mimo że nie zostało to rozstrzygnięte wprost w decyzji, to świadczy o tym zebrany materiał dowodowy obejmujący m.in. zapis rozmowy przedstawicieli klubów w komunikatorze WhatsApp czy posty zainteresowanych klubów w mediach społecznościowych, wyraźnie i publicznie podkreślające element współdziałania i koordynacji działań (pkt 46 decyzji). Jednocześnie z dokumentów zgromadzonych przez Prezesa UOKiK wynika, że praktyka została podjęta z uzasadnieniem trudnej sytuacji finansowej klubów w obliczu ograniczeń w przemieszczaniu się osób w celu przeciwdziałania pandemii COVID-19, co przełożyło się na konieczność przedwczesnego zakończenia rozgrywek (połowa marca zamiast końca czerwca 2020 r.), wycofywanie się sponsorów i niemożność świadczenia usług przez kluby i przez zawodników. Wyraźnie podkreślono także konieczność zastosowania jednolitego rozwiązania i stworzenia wspólnego stanowiska, aby przeciwdziałać potencjalnym roszczeniom zawodników i ich agentów, stratom wizerunkowym i wzmocnić pozycję klubów przed negocjacjami (pkt 55 decyzji). Kluby uzyskały dla swoich działań akceptację PLK, które dostosowało wymogi regulaminu dotyczące udzielania licencji i dopuszczania do rozgrywek w kolejnych sezonach, tak by na skutek podjętych działań żadna z drużyn nie miała przeszkód formalnych w kontynuowaniu startów w rozgrywkach najwyższej ligi. Kluby m.in. wystosowały jednakowo brzmiące oświadczenia i posługiwały się podobnymi sformułowaniami i uzasadnieniem w kontaktach z zawodnikami (pkt 90–93 decyzji).

Działania klubów i PLK zostały uznane przez Prezesa UOKiK za porozumienie i praktykę uzgodnioną w rozumieniu art. 101 TFUE i porozumienie w rozumieniu art. 6 uokik ze względu na wyrażanie zgodności woli przez adresatów decyzji oraz podjęcie skoordynowanych działań wobec zawodników. Zgodnie z ustaleniami Prezesa UOKiK „kluby, przy pomocy PLK, ustaliły cenę zakupu usług świadczonych przez zawodników, poprzez ustalenie, że nie wypłacą im całego

należnego wynagrodzenia za sezon 2019/2020” i w tym celu wymieniały się informacjami wzajemnymi (pkt 89 decyzji).

Postępowanie klubów i PLK wyraźnie wskazuje, zdaniem organu, na element zgodności woli co do treści i formy oświadczenia, sposobu komunikacji z zawodnikami i szerszą publicznością, a także co do uzasadnienia podejmowanych działań. Prezes UOKiK zauważył, że wszystkie kontakty między adresatami decyzji służyły „koordynacji działań między klubami i zawierały uzgodnienie co do sposobu działania na rynku odnośnie do ceny zakupywanych przez nich usług zawodników”. Jednocześnie, co wyraźnie zostało podkreślone w omawianej decyzji, przedmiotem postępowania nie była kwestia wywiązania się przez kluby ze zobowiązań kontraktowych wobec zawodników ani prawo do wypowiedzenia umów w związku z nadzwyczajnymi okolicznościami wywołanymi pandemią COVID-19, a wspólne ustalenie jednolitego sposobu postępowania. Jednocześnie porozumienie zawarte przez kluby i PLK zostało zakwalifikowane jako porozumienie ograniczające konkurencję ze względu na cel. Dlatego Prezes UOKiK analizował jedynie treść ustaleń poczynionych przez przedstawicieli klubów i wyrażoną przez nich jednomyślną i akceptację (poprzez publikację tożsamego oświadczenia na kanałach w mediach społecznościowych), a nie okoliczności faktycznego wywiązania się z podjętych ustaleń. Z omawianej decyzji wynika, że Prezes UOKiK traktował zawarte porozumienie jako porozumienie horyzontalne, nawet mimo udziału w nim PLK, która funkcjonuje na rynku wyższego rzędu (organizacja rozgrywek, w ramach której zamawia usługi od uczestniczących klubów). Tego typu zakwalifikowanie porozumień zawieranych przez uczestników rywalizacji sportowej jest dosyć powszechne, choć nieoczywiste (Budziński i Szymanski, 2015).

W tym kontekście szczególną rolę odgrywała PLK, która nie była stroną bezpośrednio zobowiązaną kontraktowo wobec zawodników lub klubów, natomiast postępowanie klubów było uzgadnianie z jej przedstawicielami, a podjęte działania po stronie PLK (zmiana regulaminu, udzielanie doradztwa i pomocy prawnej klubom) świadczyły o akceptacji ustaleń podjętych na poziomie klubów. Tym samym PLK „przystąpiła” do porozumienia zawartego przez kluby (Prezes UOKiK wskazuje nawet, że „odgrywała znaczącą rolę” w jego ustaleniu) i usunęła przeszkody formalne, z którymi mogłaby się wiązać jego realizacja. Tym samym, Prezes UOKiK uznał, że swoimi działaniami PLK ułatwiła klubom zawarcie porozumienia i tym samym stanowiła jego stronę (nawet mimo funkcjonowania na osobnym rynku właściwym niż kluby).

Analizując cele zawartego porozumienia, Prezes UOKiK podkreślił, że ich przedmiotem było „istotne zmniejszenie niepewności uczestników porozumienia co do działań innych klubów rywalizujących ze sobą o usługi zawodników koszykówki” – ten sam cel przyświecał im przy rozwiązywaniu kontraktów z zawodnikami, a także działaniom PLK, pomagającej klubom w realizacji ustaleń. Ten cel w odczuciu Prezesa UOKiK kwalifikuje się jako zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji na rynku, a więc działanie sprzeczne z zakazem zawartym w art. 101(1) TFUE i art. 6 uokik. Prezes UOKiK podkreślił, że ograniczenie konkurencji o usługi zawodników przekładało się bezpośrednio na działalność gospodarczą klubów, ponieważ poziom usług świadczonych przez zawodników ma „bezpośrednie przełożenie na pozycję klubu w ligach rozgrywkowych koszykówki oraz wzrost jego popularności wśród kibiców i sponsorów, co jest kluczowe dla zwiększenia przychodów”. Przyjęcie ustaleń w ramach porozumienia pozwoliło klubom wyeliminować potencjalną przewagę konkurentów w zaoferowaniu zawodnikom lepszych

warunków i wpłynęło na postrzeganie wszystkich drużyn (niezależnie od ich jednostkowej sytuacji) przez zawodników w ramach negocjacji kontraktowych i transferowych.

Prezes UOKiK zaobserwował, że takie postępowanie przełożyło się na uzyskanie przewagi nad zawodnikami. Wynikało to z ich osłabionej pozycji negocjacyjnej („złamania” ich oporu wobec zastosowanych rozwiązań) oraz powszechnego stosowania klauzul arbitrażowych wyłączających możliwość dochodzenia wynagrodzenia przed sądami powszechnymi, co mogło przyczynić się do wzmocnienia efektu antykonkurencyjnego. Brak zróżnicowania działań podejmowanych przez kluby miał służyć zrównaniu ich sytuacji, wzmocnić je wizerunkowo (także w stosunku do sponsorów) i wzmocnić argumentację o niezbędności podejmowanych kroków. Łatwo wyobrazić sobie sytuację, w której jeden klub podejmujący takie działania zostałby napiętnowany przez zawodników, agentów, publiczność i sponsorów – przyjęcie solidarnego (horyzontalnie) podejścia przez wszystkie kluby wytwarzało wrażenie, że ich działania są spowodowane obiektywną sytuacją zewnętrzną dotyczącą ich wszystkich w jednakowym stopniu. Tym samym doszło do braku zróżnicowania działań w zależności od indywidualnej sytuacji każdego z klubów – pozwoliło to na poprawienie pozycji klubów znajdujących się w najtrudniejszej finansowo sytuacji, ale kosztem wszystkich zawodników, niezależnie od wysokości ich kontraktów i długości trwania, negatywnie wpływając na ich stabilność finansową i przewidywalność sytuacji prawnej i ekonomicznej. Innymi słowy, kluby wykorzystały swoją siłę rynkową do umocnienia przewagi ekonomicznej względem zawodników.

Prezes UOKiK podkreślił, że kluby, dokonując ustaleń, przeszły od stanu, w którym inni uczestnicy ligi są samodzielnie podejmującymi decyzje rywalami rynkowymi do stanu, w którym przestali oni stanowić „zagrożenie, stanowili mniejsze zagrożenie lub wręcz udzielali aktywnego wsparcia w dochodzeniu do wspólnego celu”, Tym samym skoordynowanie kształtowania sytuacji rynkowej przez kluby negatywnie wpłynęło na drugą stronę rynku – zawodników i stanowiło naruszenie ze względu na cel. W tym kontekście Prezes UOKiK dokonał oceny „treści postanowień, celów, do których zmierza porozumienie, kontekstu gospodarczego i prawnego, w jaki się wpisuje, a także charakteru dóbr lub usług, których to porozumienie dotyczy, jak również warunków funkcjonowania i struktury spornego rynku”. W tym wymiarze Prezes UOKiK odwołał się do zmian gospodarczych wywołanych pandemią COVID-19, wskazując jednak, że nie stanowią one uzasadnienia dla nieprzestrzegania zakazów wyrażonych w wiążących przepisach prawa (art. 101 TFUE i art. 6 uokik), a w sektorze sportowym „nie istnieją żadne regulacje prawne” wskazujące na uzasadnienie dla ustalania wysokości należnego zawodnikom wynagrodzenia. Te stwierdzenia Prezes UOKiK poparł analizą charakteru usług (reprezentowanie klubu w rozgrywkach koszykówki), warunki (najwyższa klasa rozgrywkowa w Polsce w tej dyscyplinie) oraz strukturę rynku (brak alternatyw dla profesjonalnych koszykarzy) i sformułował wniosek, że są one podatne na typowe mechanizmy rynkowe. W związku z tym, ustalenia dotyczące cen „standardowo oddziaływały na rynek” i celem porozumienia było zaburzenie tego oddziaływania i rywalizacji między przedsiębiorcami. Te okoliczności w ocenie Prezesa UOKiK przesądzały o uznaniu praktyki podjętej przez kluby i PLK za porozumienie ograniczające konkurencję ze względu na cel.

1.3. Usprawiedliwienie ograniczeń konkurencji

Dla stwierdzenia naruszenia prawa konkurencji Prezes UOKiK przeanalizował również czy wskazywane przez adresatów decyzji okoliczności usprawiedliwiające podejmowanie przez ograniczeń konkurencji były spełnione. W tym celu Prezes UOKiK przeanalizował:

- 1) regułę *de minimis*,
- 2) zastosowanie wyłączenia grupowego,
- 3) spełnienie warunków wyłączenia indywidualnego.

Odnośnie do pierwszej kwestii Prezes UOKiK zauważył, iż naruszenie będące przedmiotem decyzji może wpływać na handel między państwami członkowskimi i spełnia przesłanki określone w art. 101 TFUE i ma w związku z tym charakter odczuwalny w rozumieniu prawa unijnego. Z perspektywy prawa krajowego ocena spełnienia przesłanek *de minimis* była także negatywna ze względu na brak możliwości zastosowania tej reguły do porozumień cenowych.

Z kolei odnośnie do zastosowania wyłączenia grupowego Prezes UOKiK zauważył, iż żadne z rozporządzeń – ani polskich, ani unijnych, określających katalog porozumień zwolnionych grupowo – nie wyłącza porozumienia, takiego jak zawarte przez kluby i PLK spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję.

Co do możliwości spełnienia warunków wyłączenia indywidualnego, Prezes UOKiK przeanalizował spełnienie przesłanek określonych w art. 101 ust. 3 TFUE i analogicznych przepisów prawa krajowego (art. 8 ust. 1 uokik). Organ podkreślił, że ciężar dowodowy w tym zakresie spoczywa na przedsiębiorstwie (przedsiębiorcy) i po przeanalizowaniu argumentów niektórych klubów uznał warunki określone w przepisach za niespełnione. Przede wszystkim odnosiło się to do przesłanki polepszenia poziomu efektywności, w odniesieniu do której Prezes UOKiK stwierdził, że zachowanie płynności finansowej przez kluby jest niewystarczające, ponieważ nie stanowi korzyści dla całego rynku. W zakresie zapewnienia słusznej części zysków z porozumienia dla podmiotów bezpośrednio lub pośrednio nim dotkniętych Prezes UOKiK wskazał, że żadna ze stron nie wskazała jakie korzyści z porozumienia odnieśli zawodnicy (Prezes UOKiK oddalił argument, że taką korzyścią była możliwość dalszego zakupu biletów na mecze koszykówki przez konsumentów, uznając iż istniałaby ona niezależnie od istnienia porozumienia). Porozumienie zostało uznane za niespełniające wymogów niezbędności – przede wszystkim o niezbędności nie świadczyła incydentalność porozumienia ani okoliczność wspólnego podjęcia działań przez wszystkie kluby, niezależnie od ich indywidualnego położenia. Prezes UOKiK uznał zatem, że przesłanki wyłączenia indywidualnego nie zostały spełnione kumulatywnie (trzy z czterech zostały ocenione negatywnie) i niemożliwe jest wyłączenie porozumienia klubów i PLK spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję. Jako okres trwania naruszenia Prezes UOKiK wskazał okres od połowy marca do sierpnia 2020 r. (od podjęcia działań przez kluby i PLK w celu nawiązania porozumienia do rozpoczęcia nowego sezonu, w którym przestały obowiązywać uzgodnione naruszenia).

Na podstawie poczynionych ustaleń i po stwierdzeniu umyślności, w świetle znacznego stopnia naruszenia oraz uwzględniając okoliczności łagodzące, Prezes UOKiK zadecydował o nałożeniu kar pieniężnych na adresatów decyzji na podstawie art. 106 uokik (kary nie przekroczyły ustawowego 10% obrotów za rok poprzedzający nałożenie kary, a nawet były istotnie niższe). Prezes UOKiK podkreślił przy tym, że wymierzone kary stanowią dolegliwy i adekwatny

środek bez przekształcania ich w instrument represyjny. Najwyższa wymierzona kara wyniosła 130 779,73 zł i została nałożona na PLK. Najniższa, w wysokości 10 808,82 zł, została nałożona na jeden z klubów.

2. Postępowanie w sprawie ligi żużla

Jedynie sygnalizacyjnie warto także w tym miejscu przywołać fakt wszczęcia przez Prezesa UOKiK postępowania w odniesieniu do domniemyanych ograniczających konkurencję praktyk w lidze żużla, związku motorowego (Polski Związek Motorowy) i Ekstraligi Żużlowej. Z informacji prasowych z 14 września 2021 r. oraz 24 maja 2022 r. (cyt. wyżej) wynika, iż przedmiotem postępowania są regulacje określające maksymalny pułap indywidualnego wynagrodzenia żużlowców, które w zarzutach naruszenia konkurencji zgodnie ze wstępną oceną Prezesa UOKiK, wyrażoną w postanowieniu o wszczęciu postępowania antymonopolowego może wyłączać konkurencję między klubami o usługi najlepszych zawodników. W tym postępowaniu w dacie oddania artykułu do publikacji nie została podjęta jeszcze decyzja.

V. Komentarz

Tytułem komentarza do omawianej decyzji (i aktualnej aktywności UOKiK w obszarze sportu) warto podkreślić kilka elementów wspólnych i kilka kwestii, które wyraźnie odróżniają praktykę polskiego urzędu od innych postępowań w tym sektorze gospodarki prowadzonych na szczeblu unijnym lub krajowym. Przede wszystkim warto zwrócić uwagę na przedmiot postępowania prowadzonego przez UOKiK. Jak przedstawiono powyżej, była to praktyka klubów i PLK skierowana przeciwko interesom ekonomicznym sportowców. W praktyce innych europejskich krajowych organów konkurencji i Komisji Europejskiej nie jest to najczęstszy przypadek. Z wyjątkiem analogicznej sprawy prowadzonej przez litewski odpowiednik UOKiK³³, w zasadzie wszystkie sprawy dotyczyły raczej praktyk podejmowanych przez federacje sportowe w celu ochrony ich monopolu – regulacyjnego, organizacyjnego lub wizerunkowego. Przy czym zdecydowana większość spraw była prowadzona w kontekście odmowy lub całkowitego zamknięcia dostępu do rynku poprzez różne działania podejmowane przez federacje i/lub związki krajowe. Tak więc omawiana decyzja, wydana w sprawie związanej z eksploatacją ekonomiczną sportowców przez kluby stanowi ciekawy i odmienny od praktyki międzynarodowej przypadek.

Taki zakres postępowania wpłynął niewątpliwie na bardzo „gospodarczą” perspektywę przyjętą przez UOKiK. W kontekście innych spraw związanych ze sportem często wskazuje się na ich pozagospodarcze cele, omawiany we wcześniejszej części konstytucyjny wymiar prawa konkurencji, ekonomiczna sfera chronionych interesów stanowi zaś pretekst do dokonania zmian w szerszym wymiarze. Ta perspektywa nie została podzielona przez Prezesa UOKiK w uzasadnieniu do wydanej decyzji, gdzie (zaskakująco) niewiele uwagi poświęcono kwestiom przejrzystości zarządzania ligą koszykówki, możliwości udziału sportowców w podejmowaniu decyzji odnośnie do stosowanych rozwiązań regulacyjnych czy innych kwestii wykraczających poza bezpośrednią sferę interesów ekonomicznych. Takie stanowisko, które można określić mianem ortodoksyjnego,

³³ Komunikat prasowy Konkurencijos taryba z 18.11.2021. By agreeing not to pay players' salaries Lithuanian Basketball League and its clubs infringed Competition Law. Pozyskano z: <https://kt.gov.lt/en/news/by-agreeing-not-to-pay-players-salaries-lithuanian-basketball-league-and-its-clubs-infringed-competition-law> (23.04.2023).

jest dość charakterystyczne dla krajowych organów konkurencji, które częściej niż KE podkreślają gospodarczy wymiar interesów chronionych przez prawo konkurencji w sprawach odnoszących się do sportu i przyjmują perspektywę opartą na wpisywaniu zjawisk obecnych w sporcie w wykładnię klasycznych koncepcji, pojęć i teorii prawa antymonopolowego, zamiast dostosowywać je do charakterystyki sektora sportowego.

W przypadku omawianej decyzji jest to ewidentne poprzez zawartość uzasadnienia. A raczej bardzo zauważalny brak w tej części rozstrzygnięcia – na żadnym etapie analizy Prezes UOKiK nie odwoływał się do koncepcji specyfiki sportu. Brak podkreślania „szczególnych cech sportu” i odniesień do odmiennych cech rywalizacji sportowej w stosunku do rywalizacji gospodarczej przekładał się na podjęcie surowego stanowiska przez Prezesa UOKiK wobec uzgodnień podejmowanych przez kluby i PLK. W przypadku zakwestionowanej przez Prezesa UOKiK praktyki ewidentnym jest cel uczestników porozumienia ochrony ich interesów gospodarczych, a nie sportowych. Natomiast wysuwane przez uczestników postępowania argumenty odnoszące się do sportowych celów nawiązanych ustaleń (zapewnienie równowagi konkurencyjnej między uczestnikami) zostały w bardzo lakoniczny sposób oddalane przez Prezesa UOKiK. Wydaje się, że realizacja niektórych założeń, którymi kierował się Prezes UOKiK, doprowadziłaby do niekorzystnych ze sportowego punktu widzenia konsekwencji – przykładowo indywidualne podejście klubów do zwalniania i utrzymywania zawodników przełożyłoby się na pozostanie „w grze” wyłącznie najsilniejszych ekonomicznie i gospodarczo klubów, co mogłoby znacząco wpłynąć na atrakcyjność rozgrywek i nieprzewidywalność wyników. Jednocześnie działania podjęte przez kluby niekoniecznie musiały zostać uznane za dopuszczalne, gdyby Prezes UOKiK szerzej uwzględnił specyfikę sportu w swoich rozważaniach (Lindholm, 2010).

Odpowiedź na ten hipotetyczny przykład mogłoby (i powinno) przynieść przeprowadzenie testu *Wouters*, składającego się z analizy ogólnego kontekstu, istnienia legitymowanego celu, niezbędności i proporcjonalności przyjmowanych rozwiązań. Analizy tych wymogów jednak zabrakło i jest to niewątpliwie zaskakująca okoliczność. Szczególnie, że Prezes UOKiK wyraźnie odwoływał się równoległe do prawa krajowego i unijnego, a stosowanie testu *Wouters* do analizy praktyk odnoszących się do sportu jest ustalonym w orzecznictwie TSUE i praktyce KE elementem analizy czy doszło do naruszenia. Nie jest on przewidziany w przepisach TFUE, niemniej jest uznawany przez sądy unijne jako stały element stosowania art. 101 do decyzji związków przedsiębiorstw, zwłaszcza w sprawach związanych ze sportem³⁴. W świetle art. 3 rozporządzenia 1/2003 i powiązania stosowania norm krajowych z unijnymi, zastosowanie procedury przez organ krajowy nie powinno odbiegać od zasad i procedur wyznaczanych przez organy unijne. Całkowity brak uwzględnienia jego wymogów mógł mieć bowiem wpływ na ostateczny wynik rozstrzygnięcia. Jego brak może zatem stanowić istotne naruszenie formalne, które może wpływać na ważność decyzji. Jednocześnie ciekawym poznawczo pytaniem jest próba zastanowienia się czy przeprowadzenie tego badania mogłoby wpłynąć na odmienny rezultat końcowy. Z praktyki stosowania prawa konkurencji UE wynika, że wymogi testu *Wouters* badane są przez Komisję przed analizą skutków lub celu ograniczenia konkurencji. Pozytywne spełnienie wszystkich przesłanek skutkuje wyłączeniem praktyki spod zakresu stosowania prawa konkurencji UE (Weatherill, 2014a).

³⁴ Wyr. TS z 18.07.2006 r., C-519/04 P *Meca-Medina i Majcen przeciwko Komisji* (ECLI:EU:C:2006:492).

Obiektywna ocena praktyk podjętych przez kluby i PLK wskazuje na problem z uznaniem zastosowanego rozwiązania za niezbędne i proporcjonalne (kontekst, w jakim działały kluby i PLK nie był problematyczny dla Prezesa UOKiK, a cel w postaci stabilności finansowej uczestników były w przeszłości uznawane przez TSUE na szczeblu UE za legitymowane). Rozwiązanie kontraktów i wstrzymanie wypłaty wynagrodzenia w stosunku do wszystkich zawodników jednocześnie, niezależnie od ich sytuacji materialnej, wskazuje na brak podjęcia próby znalezienia możliwie łagodnego rozwiązania. Jednak istotą naruszenia wskazaną przez Prezesa UOKiK było nawiązanie współpracy i kolektywne działanie wszystkich uczestników, a nie brak niezbędności i proporcjonalności. Sprawia to, że literalne odczytanie formy naruszenia, które sformułował Prezes UOKiK teoretycznie mogłoby objąć swoim zakresem wszystkie regulacje sportowe i uzgadniane wspólnie mechanizmy funkcjonowania rozgrywek – jak wskazano powyżej porozumienie uczestników co do reguł gry jest nieodłącznym elementem rywalizacji sportowej. Powstaje zatem pytanie, co kierowało Prezesem UOKiK, że postanowił tak zdecydowanie wystąpić w ochronie interesów sportowców w tej kwestii, pozostając biernym w wielu innych kwestiach i dyscyplinach, w których rozwiązania przyjmowane przez kluby, ligi i federacje uderzają w interesy gospodarcze uczestników. Skoro fakt kolektywnego podjęcia działań nie jest obiektywnym wyróżnikiem omawianych ustaleń, to było nim coś innego.

W tym kontekście przydatne może być uwzględnienie perspektywy na prawo konkurencji wykraczającej poza czysto prawną analizę. Badacze zajmujący się analizą związków między nie-liberalnymi systemami politycznymi i prawem konkurencji wskazują na zmianę w zakresie celów, którym ma służyć stosowanie prawa konkurencji i podporządkowanie tego instrumentu prawnego nie-liberalnym koncepcjom gospodarczym i założeniom odnośnie do roli państwa. W tym kontekście prawo konkurencji przestaje odgrywać rolę zapewnienia warunków do idealnej konkurencji między podmiotami gospodarczymi, a staje się instrumentem ingerencji państwa w sferę stosunków gospodarczych by zrealizować istotne politycznie cele (Bernatt, 2022). Tę perspektywę, wykorzystującą założenia *law and political economy*, można zastosować w omawianej sprawie, ponieważ wyraźnym celem przyświecającym Prezesowi UOKiK (podkreślanym w uzasadnieniu do decyzji) stała się ochrona jednostek i słabszej ekonomicznie strony relacji kluby – zawodnicy (Kolasiński, 2010). Wpisuje się to w podkreślaną często w innych obszarach życia gospodarczego w Polsce tendencję do postrzegania państwa jako przeciwwładzy dla sił i mechanizmów rynkowych (Becker, 2007). A także pewnego rodzaju „aktywizm” Prezesa UOKiK – w sferze sportu jest to tym bardziej zaskakujące, że organ ten dotychczas należał do najmniej aktywnych krajowych organów ochrony konkurencji.

Jednocześnie, co także warto podkreślić w tym kontekście, prawo konkurencji zostało zastosowane w omawianym postępowaniu niejako w zastępstwie prawa pracy. Co prawda, jego zastosowanie nie doprowadziło do przywrócenia stosunku zatrudnienia między klubami i zawodnikami ani nie zrekompensowało bezpośrednio pogorszenia sytuacji ekonomicznej sportowców. Natomiast sedno problemu prawnego między zawodnikami i klubami odnosiło się przede wszystkim do rozwiązania obowiązujących kontraktów i wstrzymania wypłaty wynagrodzenia, a więc kwestii dotyczących stosunku zatrudnienia (niezależnie od podstawy prawnej – kontraktu cywilnoprawnego, umowy zlecenie czy umowy o pracę) (Disney, 2007). W tym kontekście Prezes UOKiK nie uznał zawodników bezpośrednio za przedsiębiorców (przedsiębiorstwa) pokrzywdzonych działaniami

innych przedsiębiorców (przedsiębiorstw), ale jako teorię szkody wskazał naruszenie interesu publicznego poprzez ograniczenie konkurencji o usługi zawodników. Interes pracowniczy zawodników został zatem naruszony jedynie pośrednio, i tym samym do dochodzenia swoich praw związanych z zatrudnieniem muszą oni wykorzystywać odrębne instrumenty prawne i postępowania sądowe. Prezes UOKiK jednocześnie wyraźnie podkreślił, że zasadność podjętych działań nie stanowiła przedmiotu jego oceny, a więc mimo podjęcia działań wobec praktyk związanych z zatrudnieniem, przedmiot ochrony z perspektywy prawa konkurencji pozostaje odrębny. Ten wątek może być potencjalnie bardzo istotny dla ochrony praw pracowniczych sportowców³⁵, wymaga jednak pogłębienia w ramach dalszych rozważań, na które nie ma już miejsca w tym artykule.

VI. Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania warto wskazać na oryginalność podejścia zaprezentowanego przez UOKiK w zastosowaniu prawa konkurencji do rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Pominięcie wykorzystania testu *Wouters*, wyraźna ekonomiczna perspektywa i równoległe (momentami nonszalanckie) stosowanie prawa unijnego i krajowego stanowią o specyfice podejścia zaprezentowanego przez UOKiK. Merytorycznie rozstrzygnięcie nie budzi zastrzeżeń (co do efektu końcowego), chociaż literalne odczytanie niektórych fragmentów uzasadnienia mogłoby świadczyć o braku rozpoznania przez Prezesa UOKiK specyficznych cech rywalizacji sportowej odróżniających ją od rywalizacji gospodarczej.

Niemniej warto mieć na względzie, że obecny moment w rozwoju europejskiego modelu sportu jest przełomowy, a prawo konkurencji odgrywa w tym bardzo istotną rolę. Jednocześnie należy podkreślić, że UOKiK, wraz z innymi krajowymi organami ochrony konkurencji, poprzez stosowanie prawa konkurencji do sportu, współkształtuje ten model organizacji rozgrywek. Mimo działania w skali państw członkowskich i na poziomie obejmującym krajowy poziom zmagania, ustalenia poczynione na podstawie przepisów prawa unijnego mogą mieć wpływ na kształt relacji między uczestnikami rywalizacji sportowej w UE. Tym samym, znacząco (?) wpływać na przyszłe losy kluczowych elementów tego modelu, takich jak relacje między zawodnikami i klubami, a także dystrybucję władzy gospodarczej pomiędzy nimi. Pozostaje obserwować dalszy kierunek działań krajowych organów konkurencji i ich ewentualne przełożenie na praktykę decyzyjną Komisji na poziomie ponadnarodowym, by móc jednoznacznie przesądzić czy omawiana w niniejszym tekście decyzja będzie miała szersze konsekwencje, czy będzie stanowiła wyłącznie lokalny koloryt.

Bibliografia

- Agafonova, R. (2019). International Skating Union versus European Commission: Is the European sports model under threat? *The International Sports Law Journal*, (19).
- Becker, U. (2007). Verbandsautonomie und Gemeinschaftsrecht im Sport – Zur Anwendung des primärrechtlichen Wirtschaftsrecht am Beispiel der Transfer-, Vertrags- und Anti-Dopingbestimmungen. W: R. Pitschas, A. Uhle, J. Aulehner (red.), *Wege gelebter Verfassung in Recht und Politik: Festschrift für Rupert Scholz zum 70. Geburtstag*. Berlin: Duncker & Humblot.

³⁵ Przykładowo, czy jeśli regulamin rozgrywek przyjęty przez wszystkich uczestników wskazuje na kontrakt b2b jako jedyną możliwą formę zatrudnienia sportowców, to możliwe jest stwierdzenie naruszenia prawa konkurencji (porozumienie wszystkich uczestników rynku ograniczające konkurencję o usługi zawodników) bez rozstrzygnięcia o zasadności takich postanowień z perspektywy prawa pracy.

- Bernatt, M. (2022). *Populism and Antitrust. The Illiberal Influence of Populist Government on the Competition Law System*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Błachucki, M. (red.). (2020). *International Cooperation of Competition Authorities in Europe. From Bilateral Agreements to Transgovernmental Networks*. Warszawa: Publishing House of ILS PAS.
- Botta, M., Svetlicinii, A. i Bernatt, M. (2015). The assessment of the effect on trade by the national competition authorities of the „new” Member States: Another legal partition of the Internal Market? *Common Market Law Review*, 52(5).
- Budzinski, O. i Szymanski, S. (2015). Are restrictions of competition by sports associations horizontal or vertical in nature? *Journal of Competition Law & Economics*, 11(2).
- Disney, R. (2007). Remuneration of sports stars: implications for regulation. W: B. Bogusz, A. Cygan, E. Szyszczak (red.). *The Regulation of Sport in the European Union*. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar Publishing Ltd.
- Dobosz, K. (2018). *Jednolitość stosowania prawa konkurencji Unii Europejskiej przez organy i sądy państw członkowskich*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Duval, A. i Van Rompuy, B. (2016). Introduction. W: A. Duval, B. Van Rompuy (red.), *The Legacy of Bosman*. Haga: Springer.
- Duval, A. i Van Rompuy, B. (2016a). Protecting Athletes' Right to a Fair Trial Through EU Competition Law: The Pechstein Case. W: C. Paulussen, T. Takács, V. Lazić, B. Van Rompuy (red.), *Fundamental Rights in International and European Law*. Haga: Springer.
- Garcia, B., James, M., Koller, D., Lindholm, J., Mavromati, D., Parrish, R. i Rodenberg, R. (2020). The impact of Covid-19 on sports: a mid-way assessment. *The International Sports Law Journal*, (20).
- Kienapfel, P. i Stein, A. (2007). The application of Articles 81 and 82 EC in the sport sector. *Competition Policy Newsletter*, (3).
- Kolasiński, M.K. (2013). Perspectives of applying competition law to sport in Poland: remarks in the light of the Constitutional Court ruling of October 19, 2010. *International Sports Law Review*, 13(1).
- Kolasiński, M.K. (2019). Characteristics of sport-related relevant markets and their consequences. *European Competition Law Review*, 40(12).
- Kolasiński, M.K. (2019a). International Skating Union's Eligibility Rules: Participation in Unauthorized Events as a Reason for Excluding Athletes from Sports Competitions by Leading Sport Federations. *European Competition and Regulatory Law Review*, 3(1).
- Kolasiński, M.K. (2020). Who can protect Polish professional athletes against abuses by leading sports entities? *International Sports Law Review*, 20(1).
- Kornbeck, J. (2019). Specificity, Monopoly and Solidarity in the European Commission's ISU (International Skating Union) Decision: Anything New Under the Sun? *Journal of European Competition Law & Practice*, 10(2).
- Kornbeck, J. (2020). What can sports governing bodies do to comply with EU antitrust rules while maintaining territorial exclusivity? *The International Sports Law Journal*, 20(3–4).
- Kowalik-Bańczyk, K. (2008). Pojęcie „wpływu na handel” jako kryterium stosowania przez sądy krajowe wspólnotowego prawa konkurencji. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, (2).
- Kowalik-Bańczyk, K. (2010). Pojęcie wpływu na handel w decyzjach Prezesa UOKiK. *Europejski Przegląd Sądowy*, (5).
- Kozak, M. (2020). Mutual trust as a backbone of EU Antitrust Law. *Market and Competition Law Review*, 4(1).
- Krześniak, E. (2016). *Kluby i organizacje sportowe w prawie polskim na tle rozwiązań zagranicznych*. Warszawa: Wolters Kluwer.

- Lewandowski, W. (2018). Od piramidy do kolumnady – decyzja Komisji Europejskiej w sprawie Międzynarodowej Unii Łyżwiarskiej jako punkt zwrotny w rozwoju europejskiego modelu sportu. *Europejski Przegląd Sądowy*, (11).
- Lewandowski, W. (2022). Constitutional dimension of the competition law of the EU in sports. W: V. Smejkal (red.), *EU Antitrust: Hot Topics & Next Steps*. Proceedings of the International Conference held in Prague on January 24–25.
- Lindholm, J. (2010). The Problem with Salary Caps Under European Union Law: The Case Against Financial Fair Play. *Texas Review of Entertainment and Sports Law*, 12(2).
- Lindholm, J. (2013). The Impact of SBF v KKV on Sport: Swedish Fender-Bender or European Pileup? *European Competition Law Review*, 34(7).
- Materna, G. (2009). Stowarzyszenie sportowe jako przedsiębiorstwo z art. 82 i art. 86 TWE. *Europejski Przegląd Sądowy*, (12).
- Minkiewicz, M. (2014). Pojęcie wpływu na handel i reguła konwergencji w praktyce stosowania prawa UE przez polskie sądy i Prezesa UOKiK. *internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, 3(3).
- Motyka-Mojkowski, M. i Cukurov, D. (2020). Restrictions of Sport Sponsorship from a Competition Law Perspective – Recent Example from Germany. *Journal of European Competition Law & Practice*, 10(10).
- Pijetlovic, K. (2016). EU Competition Law and Organisational Rules. W: A. Duval, B. Van Rompuy (red.), *The Legacy of Bosman*. Haga: Springer.
- Pijetlovic, K. (2017). EU sports law: a uniform algorithm for regulatory rules. *The International Sports Law Journal*, 17(1–2).
- Pijetlovic, K. (2018). European model of sport: alternative structures. W: J. Anderson, R. Parrish, B. Garcia (red.), *Research Handbook on EU Sports Law and Policy*. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar Publishing.
- Rincón, A. (2005). EC Competition and Internal Market Law: On the Existence of a Sporting Exemption and its Withdrawal. *Journal of Contemporary European Research*, 3(3).
- Scholten, M. (2017). Mind the trend! Enforcement of EU law has been moving to Brussels. *Journal of European Public Policy*, 24(9).
- Szyszczyk, E. (2018). Application of EU competition rules to sport. W: J. Anderson, R. Parrish, B. Garcia (red.), *Research Handbook on EU Sports Law and Policy*. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar Publishing.
- Szyszczyk, E. (2018a). Competition and Sport: No Longer So Special? *Journal of European Competition Law & Practice*, 9(3).
- Van Rompuy, B. (2012). *Economic efficiency: the sole concern of modern antitrust policy? Non-efficiency considerations under article 101 TFEU*. Dordrecht: Wolters Kluwer.
- Van Rompuy, B. (2015). The Role of EU Competition Law in Tackling Abuse of Regulatory Power by Sports Associations. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 22(2).
- Weatherill, S. (2014). 'Fair Play Please!': Recent Developments in the Application of EC Law to Sport. W: S. Weatherill, *European Sports Law – Collected Papers* (s. 201–234). Haga: Springer.
- Weatherill, S. (2014a). Resisting the Pressures of 'Americanization': The Influence of European Community Law on the 'European Sport Model'. W: S. Weatherill, *European Sports Law – Collected Papers*. Haga: Springer.